

Hunzedal

tweedaagse NS-wandeloctocht

Beschrijving van de wandeloctocht

Eerste dag: Gieten-Borger

 Half december 2010 wordt OV-knooppunt Gieten geopend. U kunt dan via de Eexterweg naar De Brink, zie stippellijn op kaart. De aantakroute van de bushalte naar het Drenthepad (500 meter) is niet gemarkeerd. Vanaf bushalte Brink loopt u richting de dorpskerk. Op de viersprong bij ANWB-wegwijzer Y-226 rechtdoor gaan, richting Eext-Veendam voor fietsers. Bij Y-982 rechtdoor, Spekstoep. Op de driesprong bij huisnummer 14A gaat u rechtsaf, Oude Wildervanksterweg. Na 100 meter bij P-23541 de weg rechtdoor vervolgen. U bent nu op het geel-rood gemarkeerde Drenthepad.

① Gieten

Op de Brink staat een bronzen beeld van een dorpsmid. Hier stond vroeger een smederij. Naast het beeld staat de oude houten dorpspomp, die gebruikt werd om de gloeiende hoepels, die om de houten wagenwielen werden geslagen af te koelen. Voor het voormalige gemeentehuis aan de Brink 17 staat een grote kei,

waarop in brons de namen van de in de tweede wereldoorlog omgekomen mensen uit de gemeente Gieten staan.

 Na 100 meter, bij P-23542, gaat u rechtsaf een klinkerweg omhoog richting Borger, Hondsrugweg.

② Hunzedal

Hiervandaan hebt u uitzicht op het uitgestrekte Hunzedal, een heel ander gebied dan het besloten esdorpenlandschap op het Drents plateau. Het stroomdal van de Hunze, gelegen aan de voet van de Hondsrug, is in het verre verleden gevormd door het krachtenspel van wind, water en ijs. Toen het warmer werd, ontstonden veengebieden en ondoordringbare moerasbossen. In de middeleeuwen werden de toegankelijke delen hooiland. Later werd turf gestoken voor Groningse stadskachels. In de vorige eeuw werd het land omgevormd tot een agrarisch landschap. Na crisis in de akkerbouw wordt geprobeerd door natuurontwikkeling het gebied nieuw leven in te blazen.

 Rechtdoor lopen, een weg naar links negeren. Bij P-23543, linksaf een fietspad op, De Bonne. U loopt langs Klein Hilbingshof (in buurtschap Bonnen) en negeert vervolgens zijpaden naar links en rechts. Aan het einde van het pad gaat u rechtsaf, een klinkerweg op en na 15 meter bij P-23544, linksaf een asfaltweg, Meulenpad. Bij P-23545 neemt u de zandweg links van het geasfalteerde fietspad. Na 400 meter de zandweg naar rechts volgen langs een boswal met een greppel. Vervolgens het zandpad met de bocht naar links vervolgen. Let op: niet het fietspad volgen, dit buigt van de zandweg af naar rechts. Op een driesprong rechtsaf langs een boswal en op de volgende driesprong linksaf de brede zandweg langs de boswal blijven volgen tot een asfaltweg.

3 Plaggenhut

In deze buurt stond in de jaren vijftig van de vorige eeuw de laatste plaggenhut van de gemeente Gieten. Een plaggenhut of spitkeet is een eenvoudige, met heideplaggen bedekte hut. Meestal was de hut gedeeltelijk uitgegraven in de grond en zonder zijmuren, zodat het dak op grondhoogte begon. Plaggenhutten stonden vaak in veenontginningsgebieden. Ze werden bewoond door de allerarmste arbeiders en hun vaak grote gezinnen. De leefomstandigheden waren erbarmelijk slecht. Het vertrek was slecht te verwarmen, vochtig en het krioelde er van het ongedierte.

 Hier rechtsaf. U kruist een fietspad en gaat direct daarna linksaf over het grindbed van de voormalige spoorbaan Assen–Stadskanaal. Een asfaltweg kruisen en na circa 1 km onder het voormalige viaduct van de spoorlijn door. Na 500 meter direct vóór een bord P-terrein gaat u rechtsaf, een veldkeienweg. Na 50 meter op een splitsing rechtsaf een half verharde weg, langs herberg De Wiemel. Aan het einde van de weg op een viersprong de tweede weg links nemen, langs P-23550, J. Hugelaan. Na 150 meter bij een rotonde de weg oversteken. Na 30 meter een tegelpad rechtsaf. U gaat aan de overzijde van de weg linksaf langs een bedrijf en vervolgt het voetpad recht door, J. Hugelaan. Aan het eind van de weg rechtsaf, Dorpsstraat. Na 300 meter tegenover huisnummer 19 gaat u linksaf, Olde Hof.

 Op een viersprong recht door gaan en op de volgende viersprong bij P-24859 recht door langs een slagboom. Dit pad wordt een graspad. Zijpaden negeren. U passeert een ven aan uw linkerhand en gaat langs een heideveld met afrastering voor schapen. Steeds recht door langs een zandkuil aan de rechterhand.

 Bij een infobord van de stichting Het Drentse Landschap recht door

en vervolgens het eerste pad linksaf langs een hek en over een wildrooster. Wandelaars met een hond moeten hier recht door lopen, omdat er schapen in het Drouwenerzand lopen. Wandelaars met hond volgen de stippellijn op de kaart en komen na 800 meter weer op de route.

4 Drouwenerzand

In 1843 werd het gebied als volgt omschreven: een dorre en doodsche zandzee, allerakeligst. 't Is hier zoo bar en ongezellig. Wie ietwat met bijgeloof behept is, komt ligt in verzoeking om dees zandzee te houden voor 't voormalig tooneel, niet van één, maar van duizenden moorden, doodslagen, en wat ijselijke en bloedige misdaden gij meer wilt." Overbegrazing, geplagde heide en verkeer zorgden ervoor dat de heide brak en het zand kon gaan stuiven. Tijdens stormen bedreigde het zand de essen en wegen. Omdat aarden wallen onvoldoende soelaas boden, werd besloten het zand aan het begin van de 20e eeuw vast te leggen door de aanplant van duizenden dennen. Een eeuw later wordt veel bos weer gekapt om het stuifzandgebied juist actief te houden.

 De zandweg op de grens van het bos en het heideveld volgen. U wandelt vanaf dit punt tegengesteld aan de paarse route van stichting Het Drentse Landschap. Zijpaden naar links en rechts negeren. Twintig meter na een bocht naar rechts komt u op een driesprong van brede zandpaden. Hier rechtsaf de heide op. Na 800 meter volgt u het pad het bos in. Op een driesprong bij een zandvlakte rechts voor, gaat u linksaf naar een hek. Na het wildrooster recht door lopen over een bospad evenwijdig aan de afrastering aan uw linkerhand. Voor een bocht naar rechts recht door omhoog gaan naar een brede zandweg. U verlaat nu de paarse route.

Op de zandweg gaat u linksaf met de es aan de rechterhand en na 400 meter rechtsaf een zandweg op. Aan het eind van de weg gaat u linksaf, een geasfalteerde weg. U loopt langs de biologische boerderij De Morene en gaat na huisnummer 6 rechtsaf een weg met keien, overgaand in een zandweg. Op een viersprong rechtdoor gaan, een klinkerweg. De dalende klinkerweg komt na 500 meter uit op een andere klinkerweg. Hier rechtsaf. Deze weg 350 meter volgen tot P-24890. Bij P-24890 een klinkerweg schuin naar rechts omhoog, richting 'Hunebedden 0,7 km'. De klinkerweg gaat over in een zandpad met naastgelegen fietspad. Het zandpad blijven volgen langs grafheuvels tot een driesprong bij een informatiepaneel, hier linksaf slaan.

5 Hunebedden en grafheuvels

Hunebedden zijn de restanten van stenen grafkelders waarin het boerenfolk dat het noorden van ons land bewoonde, zijn doden bijzette. Archeologen noemden dit folk het Trechterbekervolk, genoemd naar de aardewerken beker die vaak werd aangetroffen. De hunebedden zijn gebouwd tussen 3400 en 3200 voor Christus. Ze werden tot 2850 voor Christus gebruikt. Er zijn er nog 54 in ons land. Niet compleet, veel stenen werden hergebruikt om onder andere funderingen van kerken en zeeweringen mee te bouwen. De zwerfkeien werden 150.000 jaar geleden vanuit Zuid-Zweden en Finland door gletsjers naar ons land gebracht. De hunebedden bestonden uit een dubbele rij rechtopstaande draagstenen, daarop dekstenen als dak. De toegangspoort werd gebouwd in de richting waar de zon opkwam. De ruimten tussen de draag- en dekstenen werden met stopstenen gevuld en vervolgens bedekt met zand en zoden. Door de zuurgraad van de Nederlandse bodem zijn alle menselijke resten in de grafkelder volledig vergaan. Volgende generaties begroeven hun doden in grafheuvels.

Het fietspad naar links negeren en rechtdoor de zandweg volgen. Deze zandweg door bos, langs heide en essen tot het einde aflopen. Aan het eind van de zandweg linksaf, een zandweg. Aan het einde rechtsaf gaan, een klinkerweg. Dertig meter na het plaatsnaambord Borger gaat u linksaf een smal klinkerpaadje langs 't Flintenhoes. Voor u ligt het hunebedcentrum.

6 Hunebedcentrum Borger

Het moderne Hunebedcentrum in Borger toont het dagelijks leven van de hunebedbouwers: de eenvoudige behuizing, het woeste land rondom hun akkers met wolven, oerossen en beren, maar ook hoe ze de tonnenzware stenen op elkaar kregen. De daklijn van de Saksische boerderijen was voor het architectenestpaar Van Eyck inspiratiebron voor het ontwerp van het museumgebouw. Volgens de bouwers is er geen muur van het centrum recht. Het Hunebedcentrum, gelegen naast het grootste hunebed van Nederland, is geopend van 10-17 uur (weekend en feestdagen vanaf 11 uur). Voor meer informatie www.hunebedcentrum.nl

Op een driesprong van voetpaden gaat u rechtsaf naar het hunebed. U loopt rond het hunebed en gaat in dezelfde richting verder tussen hulstbomen door, naar een hekwerk. U komt uit op een klinkerweg, hier rechtsaf gaan. Op een viersprong bij P-24893 neemt u de eerste weg linksaf, Hunebedstraat. Vervolgens de eerste weg linksaf, Ambachtstraat. Deze straat met een bocht naar rechts en naar links volgen, tot huisnummer 2. Voor overnachting en bushalte gaat u rechtdoor Brinkstraat. U verlaat het geel-rood gemarkeerde Drenthepad dat hier linksaf de Bloemdijk opgaat.

Aan het eind van de Brinkstraat bij Y-1347 gaat u linksaf, Hoofdstraat. Hotel Bieze bevindt zich aan uw linkerhand

(Hoofdstraat 21). Voor Hotel-Pension Nathalia en de bushalte loopt u rechtdoor. U komt bij een rotonde. Voor de bussen gaat u hier rechtsaf (halte Centrum na 100 meter. Bustransferium Borger na 400 meter). Voor Pension Nathalia gaat u rechtdoor, u passeert de rotonde en vervolgt de Hoofdstraat. Na circa 500 meter ziet u het pension aan uw linkerhand (Hoofdstraat 87)

Tweede dag: Borger-Valthe

Via de hieronder beschreven, niet gemarkeerde aantakroute komt u weer op het Drenthepad.

Vanaf de rotonde in Borger gaat u richting kerk, Hoofdstraat (hier kwam u de vorige dag uit). Eerste straat rechtsaf (bij de kerk), Torenlaan, overgaand in Buinerstraat. Zijwegen negeren. U bevindt zich weer op het geel/rood gemarkeerde Drenthepad. U volgt de secundaire weg achter het benzinestation langs. Op rotonde rechtdoor, via secundaire weg. Voor de brug linksaf. Na 30 meter rechtsaf, via houten vlonder onder de brug en autoweg door. Het pad volgen. Op splitsing rechtsaf, fietspad, betonpad. Na 70 meter op splitsing linksaf, schelpenpad. Aan het eind van het schelpenpad linksaf (niet over bruggetje), een kronkelend pad volgen. Uiteindelijk loopt u langs het kanaal. Linksaf de brug overgaan en bij P-20550/001 rechtsaf, een klinkerweg.

Bij P-24592 linksaf de klinkerweg volgen. Met enkele bochten loopt u langs een sportcomplex richting een bosgebied aan uw linkerhand. Honderdvijftig meter na het begin van het bos gaat u bij een grasveldje linksaf, bospad in. Na 50 meter rechtsaf, bospad. Aan het eind linksaf, zandpad. Na 50 meter tussen 186/185 rechtsaf het bos in. Zandpad met fietspad kruisen. Eerste pad rechtsaf. Tweede pad linksaf. Via een slingerpaadje het heideveld oversteken.

Op splitsingen links aanhouden. Voor bosrand rechtsaf tot bij gletsjerkuil. Tussen de percelen 176 en 172 zandpad links om de kuil volgen. Tussen percelen 173 en 177 van de kuil af. Op zessprong derde pad links tussen 179 en 175. Aan het einde bij een hek rechtsaf. Direct linksaf langs heideveld tussen percelen 192 en 188. Eerste pad rechtsaf, bosrand perceel 188 volgen. Einde rechtsaf. Na 50 meter linksaf langs bosrand perceel 167.

Pad langs bosrand perceel 167 volgen. Veldkeienweg met fietspad schuin rechts oversteken. Langs bosrand percelen 160 t/m 156 lopen. Op kruising linksaf langs bosrand. Voor 155 rechtsaf het bos in en na 50 meter tussen 152 en 153 door. Voor heideveldje rechtsaf. Langs heideveld lopen. Aan het eind linksaf. Op splitsing links aanhouden. Langs percelen 153, 149 en 148 (linkerkant). Op vijfsprong tweede rechts tussen 150 en 145 door. Veldkeienpad oversteken en langs bosrand perceel 146. Einde bosrand linksaf, tussen 137 en 142. Na 100 meter bij een rechtopstaande steen (Markesteen) linksaf.

7 Markesteen

Deze rechtop staande steen fungeerde tot het midden van de twintigste eeuw als grenspunt tussen het grondgebied (marke) van de dorpen Exloo, Ees en Buinen. Vaak werd op een dergelijke plek naast de steen een boom geplant, zoals ook hier een eikenboom. Een extra aanduiding, want bij een grensgeschil werd een steen nog wel eens weggeslept.

Eerste bospad rechtsaf. Grafheuvel Iemenhees aan rechterhand passeren. U gaat steeds rechtdoor. U passeert nog een grafheuvel aan uw rechterhand en komt uit bij een grasveldje met hunebed. Asphaltweg en fietspad rechtdoor oversteken en verder over een gravelweg langs een recreatieweide. Op een tweesprong rechtdoor

langs een slagboom en een bordje boswachterij Exloo. U kruist een fietspad. Op de vijfspiong 4 meter erna gaat u schuin links evenwijdig aan een fietspad. Op een vijfspiong waar het fietspad naar rechts buigt, schuin links tussen percelen 115 en 116. U passeert een Amerikaans Vliegtuigmonument. Op kruising rechtdoor, veldkeienweg. Wordt later asfalt. Op voorrangsweg linksaf, Hoofdstraat. Exloo inlopen. Derde straat rechts, Schoolstraat. Einde rechtsaf, Zuiderhoofdstraat. Eerste straat rechtsaf, Oude Kampweg. Eerste pad linksaf door het veld. Einde rechtsaf. Einde linksaf. Eerste pad rechtsaf. Onmiddellijk na slagboom linksaf, smal pad. Na 100 meter scherp rechtsaf, blauwe paaltjesroute. Na 1 km op kruising van paden linksaf Molenveld oversteken.

8 Het Drents

Een Drentse zin is bij velen bekend: "Ik bid nie veur bruune boon'n", een uitspraak van Bartje Bartels, hoofdfiguur uit de boeken van Anne de Vries. Maar Het Drents bestaat eigenlijk niet. Het is een verzamelnaam voor de dialecten die in de provincie worden gesproken. De Stichting Drentse Taol onderscheidt maar liefst zeven hoofdvarianten van het Drents: het Noordenvelds (ook wel gerekend tot het Gronings), het Veenkoloniaals (ook wel gerekend tot het Gronings), het Zuidoost Zand Drents, het Zuidoost Veen Drents, het Midden Drents, het Zuidwest Noord Drents (Stellingswerfs) en het Zuidwest Zuid Drents. Wat voorbeelden: in Ruinen telt men een, twee, drai. In het Noordenvelds: ain, twai, drai en in Ruinerwold: iene, tweie, dreie.

Aan het einde linksaf, een breed pad langs de bosrand. Het pad circa 800 meter blijven volgen. Op een viersprong op een heuveltje met infobord, bordje Molenveld en bordje Odoorner dennen gaat u rechtsaf, een boslaan. Na 350 meter, voorbij een zijweg van rechts,

gaat u linksaf, een bospad.

Na 100 meter komt u bij een kleine zandplek waar veel paden samenkomen. U gaat rechtdoor langs een bank. Bij een heideveld kruist u een zandweg en gaat rechtdoor langs de rand van het heideveld. Aan het einde van het heideveld rechtdoor gaan en op een viersprong rechtsaf richting speelveld. Na 50 meter linksaf gaan. Op een viersprong rechtdoor (rood paaltje). Op een driesprong rechtdoor, bosweg. Na 250 meter komt u bij een verkeersweg, die u rechtdoor oversteekt. U gaat rechtsaf door de berm en na 15 meter linksaf, een grasweg met wat bos aan uw linkerhand. Aan het einde van het bosje linksaf, een grasweg tussen akkers.

Aan het einde rechtsaf, een karrenspoor. Op een ruime vijfspiong de tweede weg links het bos in tussen de perceelstenen 5 en 6. U passeert een slagboom. Na 150 meter rechtsaf, een pad slingerend door heuvelig bos. Op een driesprong rechts aanhouden. Na 150 meter komt u uit op een keienweg. Hier rechtsaf gaan. Na 150 meter linksaf zandweg langs de bosrand. Een pad naar links negeren. Na 200 meter bij de achteruitgang van recreatieterrein Hunzebergen rechtsaf gaan langs een greppel (u kunt gebruik maken van de horecagelegenheid op het park, ga dan niet rechtsaf maar rechtdoor door het klaphek. U mag het bordje verboden toegang in dat geval negeren).

Na twee bochten loopt u op een lange rechte zandweg. Na circa 300 meter gaat de zandweg over in een weg van betonplaten. Na 1300 meter een verkeersweg rechtdoor oversteken en de Schaapskuilweg vervolgen. Op kruispunt van verharde wegen rechtsaf (Hoofdstraat). De bushaltes Schoolstraat en Odoornerweg vindt u kort na elkaar. U gaat per bus naar station Emmen.